

แม่น้ำโขง คือเมืองท่าแขกและนครพนม ตามประวัติเล่ากันว่า เมื่อพญานันทเสนผู้ครองศรีโคตรบูรสวรรคต เสนาอำมาตย์และประชาชนต่างก็เห็นว่าบ้านเมืองเกิดเภทภัยหลายครั้ง ควรที่จะย้ายไปสร้างเมืองใหม่อยู่ตรงข้ามกัน ซึ่งตรงปากห้วยบางฮวก บริเวณบ้านท่าคือปัจจุบัน บริเวณที่มีป่าไม้รวกขึ้นอยู่เป็นคง จึงได้เรียกชื่อเมืองใหม่นี้ว่า “มรุกขนคร” หมายถึงเมืองที่อยู่ในคงไม้รวก มรุกขนครในสมัยพญาสุมิตรธรรมเมื่อ พ.ศ. 500 นั้นรุ่งเรืองมาก มีเมืองขึ้นมากมายและมีการบูรณะพระธาตุพนมขึ้นเป็นครั้งแรกด้วย โดยการก่อพระลานอุบมุงชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 แล้วสร้างกำแพงล้อมรอบ มีงานสมโภชใหญ่โต หลังจากพญา สุมิตรธรรมแล้วก็มีผู้ครองนครต่อมาอีก 2 พระองค์ แต่ก็เกิดมีเหตุอาเพศแก่อาณาจักรศรีโคตรบูรจนกลายเป็นเมืองร้าง กระทั่งถึง พ.ศ. 1800 เจ้าศรีโคตรบูรได้สร้างเมืองมรุกขนครขึ้นใหม่ได้เมืองท่าแขก บนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง ในพ.ศ. 2057 ผู้ครองเมืองมรุกขนครคือพระเจ้านครหลวงพิชิตทศพิศ ราชธานีศรีโคตรบูรหลวง ได้เปลี่ยนชื่อเมืองใหม่กลายเป็น “เมืองศรีโคตรบูร” ตรงตามชื่ออาณาจักรดั้งเดิม ในยุคสมัยนี้ ยังได้มีการบูรณปฏิสังขรณ์พระธาตุพนมอีกด้วย ต่อมา พ.ศ. 2280 พระธรรมราชา เจ้าเมืองศรีโคตรบูรองค์สุดท้ายได้ย้ายเมืองมาตั้งบนฝั่งขวา (ฝั่งไทย) เยื้องเมืองเก่าขึ้นไปทางเหนือ แล้วให้ชื่อว่า “เมืองนคร” ซึ่งก็เจริญรุ่งเรืองขึ้นเรื่อยๆ ถึงแม้ว่าจะมีการโยกย้ายอีกหลายครั้ง ดังเช่น พ.ศ.2321 ในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชก็ได้มีการย้ายเมืองอีกครั้งไปตั้งที่บ้านหนองจันทร์ ห่างขึ้นไปทางทิศเหนือ 52 กิโลเมตร

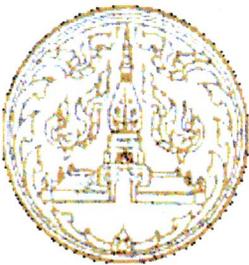
จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ เมื่อครั้งยังดำรงตำแหน่ง เป็นเจ้าพระยาจักรีในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีได้ยกทัพมาปราบปรามหัวเมืองต่างๆ ตามลุ่มแม่น้ำโขง เมืองนครพนมจึงขึ้นต่อกรุงธนบุรีและกรุงเทพฯ มีเจ้าเมืองสืบเชื้อสายเป็นผู้ปกครองบ้านเมืองมีสภาพเป็นเมืองโท มีเมืองจัตวาขึ้นอยู่ 4 เมือง คือ เมืองเรณูนคร เมืองกุสุมาลย์ เมืองรามราช เมืองอาจสามารถ จนกระทั่ง พ.ศ.2434 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงปรับปรุงการปกครองหัวเมืองเป็นมณฑลนั้นนครพนมขึ้นอยู่กับมณฑลลาวพวน ซึ่งตั้งที่ทำการมณฑลอยู่ที่หนองคายและมีข้าหลวงประจำเมืองที่ได้รับการแต่งตั้งจากกรุงเทพฯ ตามแบบการปกครองมณฑล มาเป็นผู้ให้คำแนะนำแก่เจ้าเมืองในถิ่นนี้ ต่อมาเมื่อหมดเชื้อสายเจ้าเมืองในถิ่นแล้ว ทางกรุงเทพฯ ก็แต่งตั้งข้าหลวงประจำจังหวัดมาปกครอง ตำแหน่งนี้ภายหลังเปลี่ยนเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับมณฑลลาวพวนต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น "มณฑลอุดร" เมื่อยุบเลิกมณฑลเทศาภิบาลในปีพ.ศ.2476 นครพนมก็มีฐานะเป็นจังหวัดมาจนถึงปัจจุบัน

โดยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 พระราชทานนามให้ใหม่ว่า “นครพนม” ซึ่งนครพนมนั้น มีข้อสันนิษฐานว่าเคยเป็นเมืองถูกหลวงมาก่อนและมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์จึงได้ใช้คำว่า “นคร” ส่วนคำว่า “พนม” ก็มาจากพระธาตุพนมปูชนียสถานที่อยู่คู่บ้านคูเมืองมาช้านาน บ้างก็ว่า

มรุกขนครเดิมที่อยู่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงตั้งอยู่ในบริเวณที่มีภูเขาสลับซับซ้อนจึงนำคำว่า “พนม” ซึ่งแปลว่าภูเขามาใช้ ส่วนคำว่า “นคร” ก็เป็นการดำรงชื่อเมืองไว้คือเมืองมรุกขนคร นครพนมจึงหมายถึง “เมืองแห่งภูเขา” นั่นเอง

ปัจจุบันจังหวัดนครพนมมีพื้นที่ประมาณ 5,512.668 ตารางกิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 740 กิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 11 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมืองนครพนม ราชอาณาจักรพนม นากะ ทา อุเทน เรณูนคร บ้านแพง ปลาปาก ศรีสงคราม นาหว้า โพนสวรรค์ นาทม และกิ่งอำเภอวังยาง

ตราประจำจังหวัด

รูปพระธาตุพนม หมายถึง จังหวัดนครพนม มืองค์พระธาตุพนม ซึ่งเป็นพระธาตุเจดีย์อันศักดิ์สิทธิ์ภายในบรรจุ พระอัฐิธาตุ เป็นที่สักการะ ศูนย์รวมจิตใจ และความศรัทธาของชาวจังหวัดนครพนมถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองนครพนม มาแต่โบราณกาลกว่า 2,500 ปี จังหวัดนครพนม ใช้อักษรย่อว่า "นพ"

ต้นไม้ประจำจังหวัด ต้นมันปลา

ภาคกลางเรียกว่า "กันกรา" ต้นมันปลาเป็นไม้เนื้อแข็งและเหนียว เป็นต้นไม้ขนาดกลางสูง 20 - 25 เมตร เปลือกสีน้ำตาลเข้มแดงเป็นร่องลึก เนื้อเปลือกนอกเป็นเส้นเล็กๆ แข็ง ผสมกับเนื้อเปลือกสีเหลืองอ่อน ใบเป็นใบเดี่ยว ดอกสีเหลืองอ่อน มีกลิ่นหอมออกช่อดอก ปลายกิ่งเป็นช่อคล้ายดอกเข็มเป็นไม้ดอกขนาด

ใหญ่ ชนิดหนึ่งที่ดอกหอมทนนานในช่วงปลายฤดูร้อนที่แสนร้อนระอุของดินแดนอีสานตั้งแต่ต้นฤดูฝนหรือประมาณปลายเดือนเมษายนถึงต้นเดือนมิถุนายน

ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดนครพนม เป็นจังหวัดชายแดน ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยพื้นที่มีลักษณะเลียบยาว ตามแนวชายฝั่งขวาของแม่น้ำโขง ประมาณ 153 กิโลเมตร อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 16-18 องศาเหนือ และระหว่างเส้นแวงที่ 104 - 105 องศาตะวันออก มีระยะทางจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 735 กิโลเมตร พื้นที่ จังหวัดนครพนมมีพื้นที่ ประมาณ 5,559.12 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,474,437 ไร่ (คิดเป็นร้อยละ 3 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับเขตอำเภอเซกา จังหวัดหนองคาย
ทิศใต้	ติดต่อกับเขตอำเภอดงหลวง, อำเภอห้วยน้ำใหญ่ จังหวัดมุกดาหาร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับแขวงคำม่วน และแขวงบริคำไซ สปป.ลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับเขตอำเภอกุสุมาลย์ อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม มีที่ราบสูง มีความสูงของพื้นที่ โดยเฉลี่ยสูงกว่าระดับน้ำทะเล 140 เมตร พื้นที่ส่วนใหญ่มีแม่น้ำโขงไหลผ่าน จึงนับว่าเป็นจังหวัดที่มีแหล่งน้ำที่สมบูรณ์มาก จากลักษณะภูมิประเทศนี้ พอจะแบ่งออกได้เป็น 2 เขต คือ

1) เขตตอนเหนือ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเนินสูงและที่ดอน มีป่าไม้สลับกับพื้นที่ราบที่ใช้ทำนา ส่วนทางเหนือสุดของจังหวัด ในเขตอำเภอบ้านแพง มีเทือกเขาภูถ้ำกุดทอผ่าน นอกจากนี้ยังมีแม่น้ำสำคัญไหลผ่าน คือ แม่น้ำสงครามและแม่น้ำอูน สำหรับอำเภอในเขตนี้ คือ อำเภอบ้านแพง อำเภอศรีสงคราม อำเภอท่าอุเทน อำเภอนาหว้า อำเภอโพนสวรรค์ และอำเภอนาทม

2) เขตตอนใต้ พื้นที่บริเวณใกล้แม่น้ำโขงทางทิศตะวันออก เป็นที่ราบลุ่ม ส่วนทางทิศตะวันตกซึ่งอยู่ห่างจากแม่น้ำโขงออกไป มีพื้นที่ดอนมีสภาพเป็นป่าเต็งรัง พื้นดินส่วนมากมีลักษณะเป็นหินลูกรัง บางแห่งมีลักษณะเป็นเนินและที่ราบสลับกัน มีแม่น้ำท่าไหลผ่านพื้นที่ทางใต้สุดของจังหวัด และในเขตอำเภอนาแกมีเทือกเขาภูพานทอดเป็นแนวกั้นเขตระหว่างจังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร สำหรับอำเภอที่

อยู่ในเขตนี้ ได้แก่ อำเภอเมืองนครพนม อำเภอเรณูนคร อำเภอธาตุพนม อำเภอปลาปาก อำเภอนาแก และ กิ่งอำเภอวังยาง

ลักษณะภูมิอากาศ

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ - กลางเดือนพฤษภาคมของทุกปี ฤดูร้อนจะมีอากาศร้อนอบอ้าว อุณหภูมิเฉลี่ย 25 - 35 องศาเซลเซียส และมีอุณหภูมิสูงสุดอยู่ในช่วง 37- 40 องศาเซลเซียส

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม - กลางเดือนตุลาคมของทุกปี ในบางส่วนของจังหวัดมีฝนตกชุก โดยเฉพาะพื้นที่ อำเภอที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง จะประสบอุทกภัย ได้รับความเสียหายเป็นประจำทุกปี เช่น อำเภอเมือง อำเภอบ้านแพง อำเภอท่าอุเทน เป็นต้น ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 2,279.7 มิลลิเมตร/ปี ในปี พ.ศ.2547 มีปริมาณฝน รวมทั้งสิ้น 2,189.5 มิลลิเมตร (ข้อมูล ปี พ.ศ.2548 จาก 1 มกราคม - 7 กรกฎาคม ปริมาณฝน 956.9 มิลลิเมตร)

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคม - กลางเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี โดยทั่วไปอากาศจะหนาวเย็น อุณหภูมิเฉลี่ย 10 - 12 องศาเซลเซียส

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรแหล่งน้ำธรรมชาติ

1. แม่น้ำโขง มีต้นกำเนิดจากประเทศจีน ไหลผ่านอำเภอบ้านแพง ท่าอุเทน เมือง และธาตุพนม รวมระยะทางผ่านจังหวัดนครพนม 153 กิโลเมตร
2. ลำน้ำสงคราม ต้นกำเนิดอยู่ในท้องที่อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี โดยไหลผ่านทางด้านเหนือของจังหวัดนครพนม ผ่านอำเภอศรีสงคราม และไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน ระยะทางประมาณ 90 กิโลเมตร
3. ลำน้ำยาม ต้นกำเนิดอยู่ในท้องที่จังหวัดสกลนคร ไหลผ่านอำเภอ และไหลลงสู่แม่น้ำสงครามที่บ้านปากยาม ตำบลสามผง อำเภอสงคราม
4. ลำน้ำก่ำ ต้นกำเนิดอยู่ในท้องที่จังหวัดสกลนคร ไหลผ่านอำเภอปลาปาก นาแก รวมและไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่ตำบลน้ำก่ำ อำเภอธาตุพนม รวมระยะทางประมาณ 60 กิโลเมตร
5. ลำน้ำอูน ต้นกำเนิดอยู่ในท้องที่อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร ผ่านอำเภอนาหว้า ไหลลงสู่แม่น้ำสงครามที่อำเภอศรีสงคราม รวมระยะทางประมาณ 60 กิโลเมตร

ทรัพยากรป่าไม้

จังหวัดนครพนมมีพื้นที่ป่าไม้ ประมาณ 3,474,437 ไร่ โดยเขตพื้นที่ทางตอนเหนือจะมีลักษณะเป็นเนินสูงและที่ดอน มีป่าไม้สลับกับที่ราบ ส่วนทางตอนใต้บริเวณใกล้แม่น้ำโขงจะเป็นที่ราบลุ่ม ส่วนทางทิศตะวันตกจะมีสภาพเป็นป่าเต็งรัง จากลักษณะดังกล่าวซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามสภาพพื้นที่ ไม่มีป่าที่เป็นประเภทเดียวกันเป็นแนวต่อเนื่อง แต่จะผสมผสานกันและสลับเปลี่ยนกัน ไม่นั่นอน สามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ชนิด คือ

1. ป่าดงดิบแล้ง เป็นป่าที่จัดอยู่ในเขตมรสุมชื้น ซึ่งป่าประเภทนี้จะอยู่กึ่งกลางป่าร้อนชื้นหรือป่าดงดิบชื้น และป่าเบญจพรรณ จะพบตามหุบเขาของทิวเขาเตี้ยจนถึงบริเวณที่สูงราว 1,000 เมตร และพบตามที่ราบบริเวณริมธารต่างๆ โดยป่าชนิดนี้จะอยู่ทางเหนือสุดบริเวณทิวเขาลังกาและทางทิศใต้บริเวณตามทิวเขาภูพานในเขตอำเภอนาแก พันธุ์ไม้จะมีทั้งพวกเขียวชุ่มตลอดปี และพวกไม้ผลัดใบชนิดไม้ที่สำคัญได้แก่ ไม้ยาง ไม้ตะเคียน ไม้ตะแบก ไม้มะค่า ไม้เหียง เป็นต้น

2. ป่าแดง เป็นป่าที่จัดอยู่ในเขตป่ามรสุมแล้ง โดยทั่วไปป่าแดงจะเกิดตามบริเวณแห้งมาก เช่น ดินกรวด ทราหรือหินถูกรัง ซึ่งมีอาหารน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณดินส่วนบน ซึ่งธรรมชาติก็ดกร่อนไปมากหลายแห่ง จะเห็นชั้นดินถูกรังโผล่ขึ้นมาอยู่บริเวณผิวดิน การเกิดป่าแดงมีสาเหตุมาจากการกระทำของมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ อันเนื่องมาจากการเผาเศษไม้ ใบไม้ในฤดูแล้ง การทำไร่เลื่อนลอย รวมทั้งการตัดไม้มากเกินไป ซึ่งถ้าการกระทำเหล่านี้ดำเนินต่อไปในระยะเวลาอันนานหลายปีก็จะทำให้ป่าเหล่านี้เสื่อมโทรมลงและกลายเป็นป่าแคระหรือป่าแดงในที่สุด ป่าชนิดนี้จะพบมากและมีการกระจายอยู่ทั่วไปทุกส่วนของจังหวัด สำหรับป่าแดงที่มีเนื้อที่ป่าติดต่อกันเป็นพื้นที่ใหญ่ จะพบทางตอนกลาง และตอนใต้ของจังหวัด พันธุ์ไม้ที่พบได้แก่ ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้พลวง ไม้ยาง และไม้เหียง เป็นต้น

3. ป่าเบญจพรรณ เป็นป่าที่จัดอยู่ในประเภทป่ามรสุมชื้น และเป็นป่าที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับป่าดงดิบแล้งและป่าแดง บ่อยครั้งจะพบป่าเบญจพรรณอยู่เป็นแนวแคบๆ ระหว่างป่าทั้งสองชนิดนี้ ต้นไม้ส่วนใหญ่จะเป็นพวกไม้ผลัดใบ และมีการกระจายอยู่ทั่วไปทุกส่วนของจังหวัด พันธุ์ไม้ที่พบได้แก่ ไม้แดง ไม้ประดู่ ไม้พยุง บางแห่งจะมีต้นสักขึ้นอยู่แต่มีจำนวนไม่มากนัก พื้นที่ของป่าไม้ แยกได้ดังนี้

- 1) ป่าสงวนแห่งชาติ เป็นป่าที่กรมป่าไม้ประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติ มีจำนวน 12 ป่า เนื้อที่ 565,360.50 ไร่ หรือร้อยละ 20 ของเนื้อที่จังหวัด
- 2) พื้นที่ป่าไม้ที่คณะกรรมการมีมติกำหนดให้เป็นป่าถาวรของชาติ มีจำนวน 8 ป่า เนื้อที่ 382,176 ไร่ หรือร้อยละ 11 ของเนื้อที่จังหวัด ปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้ของจังหวัดส่วนใหญ่ได้ถูกทำลายและบุกรุกให้ลดลงเรื่อยๆ

ประชากรและเขตการปกครอง¹

จังหวัดนครพนมมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 699,725 คน แยกเป็น เพศชาย 348,960 คน เพศหญิง 350,765 คนมีจำนวนครัวเรือน 186,723 ครัวเรือน ประกอบด้วยชน 7 เผ่า ได้แก่ ไทย ลาว ผู้ไท ฉ้อ โข่ กะเลิง และแสก นอกจากนี้ ยังมีชาวไทยเชื้อสายจีนและเวียดนามอีกด้วย สำหรับประชากรในเขตเทศบาลเมืองนครพนมนั้น มีทั้งสิ้น 27,038 คน แยกเป็น เพศชาย 12,896 คน เพศหญิง 14,142 คน และมีจำนวนครัวเรือน 11,716 ครัวเรือน

เขตการปกครองแบ่งออกเป็น 12 อำเภอ 97 ตำบล 1,123 หมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) 1 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 16 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 86 แห่ง

ลักษณะทางสังคม

จังหวัดนครพนมเป็นที่รวมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ อาศัยอยู่รวม 7 เผ่า ได้แก่ ไทยลาว (ไทยอีสาน) ชาวผู้ไท (ภูไท) ไทยฉ้อ ไทยแสก ไทยกะเลิง ไทยโส้ ไทยข่า แต่ละชาติพันธุ์จะรวมกันเป็นกลุ่มอาศัยกระจุกกระจายอยู่ตามพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ดังนี้

1. ไทยลาว ไทยอีสาน เป็นประชากรกลุ่มใหญ่ พูดภาษาอีสาน เป็นกลุ่มผู้นำทางด้านวัฒนธรรมภาคอีสาน เช่น ฮีต คอง ดำน่าน อักษรศาสตร์ จาริตประเพณี นิยมตั้งหมู่บ้านเป็นกลุ่ม บนที่ดอน เรียกตามภาษาท้องถิ่นว่า "โนน" ชีคทำเลการทำงานเป็นสำคัญ อาศัยอยู่ทั่วไป

2. ผู้ไท (ภูไท) ส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่เรณูนคร มีบางส่วนที่อยู่ที่อำเภอนาแก อำเภอราคูพนม อำเภอปลาปาก

3. ไทย้อ (ฉ้อ) เป็นกลุ่มไทย-ลาว อีกกลุ่มหนึ่งซึ่งมาจากเมืองหงสา แขวงไชยบุรี สปป.ลาว เข้ามาตั้งถิ่นฐานที่ปากน้ำสงคราม เมื่อ พ.ศ. 2357 ส่วนใหญ่อยู่ที่อำเภอท่าอุเทน อำเภอบ้านแพง และบ้านขวังคี ตำบลบ้านค้อ อำเภอโพนสวรรค์

4. ไทยแสก มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่เมืองแสก เขตเมืองคำเกิด ดิคชายแดนญวน 20 กิโลเมตร อพยพมาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่ตอนที่ประเทศไทยปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์ สมัยราชการที่ 3 ส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่ตำบลอาจสามารถ อำเภอเมืองนครพนม และบางส่วนอยู่ที่อำเภอนาหว้า มีประเพณีที่สำคัญคือ การเล่นแสกเด่นสาก

¹ ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2552

5. ไทกะเลิง มีภาษาพูดของเผ่าเช่นเดียวกับโ้ อพยพมาจากแขวงสุวรรณเขต เขตคำม่วน ไทกะเลิง ส่วนใหญ่จะตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านพระซอง ตำบลพระซอง อำเภอณาแอก และที่ตำบลรามราช อำเภอท่าอุเทน โดยมีศูนย์วัฒนธรรมไทกะเลิง ที่โรงเรียนพระซองสามัคคีวิทยา อำเภอณาแอก ในวันเปิดศูนย์ฯ "นายนาวิน ชันทรวิริฎ" ได้เป็นประธานเปิดงานดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีบางส่วนได้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่อำเภอโพธิ์สวรรค์ อาศัยปะปนกับพวกข่าและโ้ และที่ตำบลนาถ่อน อำเภอธาตุพนม ก็มีจำนวนหนึ่งที่อาศัยอยู่ที่นั่น ศูนย์วัฒนธรรมไทกะเลิงแห่งนี้ ตั้งขึ้นตามนโยบายฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของท่านผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม นายนาวิน ชันทรวิริฎ และด้วยการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมโดยการนำของนายขยง ยุทธ นุกิจรังสรรค์ นายอำเภอณาแอก จึงได้ร่วมประสานกับ อบต. โรงเรียน จัดตั้งศูนย์ดังกล่าวขึ้น โดยนำเอาเอกลักษณ์ต่างๆ ของไทกะเลิง นำมาส่งเสริมและพัฒนาให้มีสีสันและงดงามอลังการ ศูนย์วัฒนธรรม "ไทกะเลิง" แห่งนี้ จึงได้ปลูกเร้าให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของผลผลิตอันเกิดจากกระบวนการความคิดของบรรพบุรุษที่เขยยลและลึกซึ้ง ซึ่งของคืออย่างนี้ "คนรุ่นใหม่" ควรที่จะศึกษาและอนุรักษ์ไว้ มิให้เสื่อมสลายตามกาลเวลาไปจากแผ่นดินไทยของเรา

6. ไทโ้ ถิ่นเดิมอยู่ที่เมืองมหาชัย ก่องแก้ว และแขวงเมืองคำม่วน สปป.ลาว อพยพเข้ามาอยู่ในภาคอีสาน สมัยรัชกาลที่ 3 หลังปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์ เป็นเผ่าที่มีความเชื่อ และความศรัทธาในบรรพบุรุษ มีพิธีกรรมที่สำคัญคือ พิธีโ้ทั้งบั้ง อาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านพะทาย หนองเทา และบางส่วนของอำเภอศรีสงคราม และอำเภอโพธิ์สวรรค์

7. ไทข่า เป็นชาวพื้นเมืองเผ่าหนึ่ง ที่อาศัยปะปนอยู่กับไทกะเลิง ไทโซ่ (โ้) และไทลาว ซึ่งปัจจุบันนี้ถูกกลืนเกือบจะหมดแล้ว เดิมไทข่ามีถิ่นกำเนิดอยู่ในแขวงสุวรรณเขต แขวงสาละวันและแขวงอัตตะปือของ สปป.ลาว อพยพมายังประเทศไทยในรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ชาวไทข่าที่พองจะมีหลักฐานข้างอาศัยปะปนกับไทโ้ (โซ่) ในจังหวัดนครพนม เช่น หมู่บ้านคำเคย ตำบลท่าจำปา อำเภอ ท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

สภาพทางเศรษฐกิจ

จังหวัดนครพนม ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 41.67 ของครัวเรือนทั้งจังหวัด มีพื้นที่ทางการเกษตร 1,435,653 ไร่ และมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ยางพารา ยาสูบ มะเขือเทศ

ในปี พ.ศ. 2551 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดนครพนม (Gross Provincial Product : GPP) ในราคาประจำปี เท่ากับ 23,904 ล้านบาท มีอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ร้อยละ 6.85 มี

รายได้เฉลี่ยต่อหัว 32,194 บาท คิดเป็นลำดับที่ 16 ของภาค และลำดับที่ 73 ของประเทศ สาขาการผลิตที่ทำรายได้ให้แก่จังหวัดมากที่สุดคือ สาขาเกษตรกรรม ร้อยละ 29.45 คิดเป็นมูลค่า 7,039 ล้านบาท รองลงมาคือ สาขาการค้าส่งและค้าปลีกร้อยละ 18.60 คิดเป็นมูลค่า 4,447 ล้านบาท อันดับที่สามได้แก่ สาขาการศึกษา ร้อยละ 15.06 คิดเป็นมูลค่า 3,599 ล้านบาท เมื่อพิจารณาจากผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 6.85 พบว่า การผลิตภาคเกษตรขยายตัวร้อยละ 10.65 เป็นผลมาจากการขยายตัวของสาขาพืช ปศุสัตว์ และการป่าไม้ขยายตัวร้อยละ 61.85 สาขาประมง หดตัวร้อยละ 0.90 ส่วนการผลิตนอกภาคเกษตรขยายตัวร้อยละ 5.32 หดตัวจากร้อยละ 9.75 ในปีที่ผ่านมา เป็นผลมาจากการหดตัวของสาขาเหมืองแร่ สาขาบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ บริการด้านสุขภาพ และบริการชุมชน

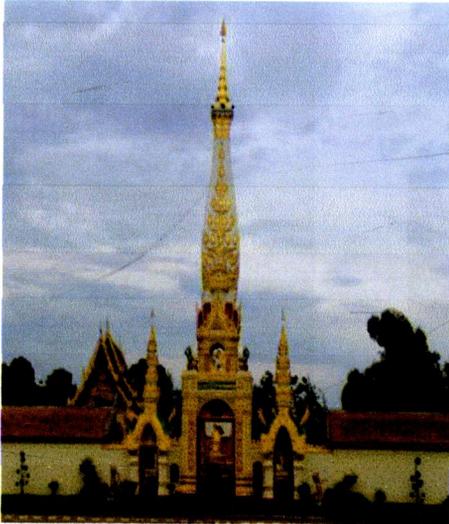
ผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงของจังหวัด

จังหวัดนครพนมได้ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้น เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้แก่ชุมชน ด้วยการนำทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบ คุณภาพ จุดเด่น เป็นที่ต้องการของตลาด ทั้งภายในและต่างประเทศ ภายใต้โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์(OTOP) ที่มีชื่อเสียงของจังหวัด แยกรายอำเภอได้ดังนี้

อำเภอ	รายการผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียง
อ.เมืองนครพนม	เครื่องจักสานไม้ไผ่/หวายและผ้าฝ้ายย้อมธรรมชาติ
อ.ปลาปาก	ผ้าเขียนลาย
อ.ท่าอุเทน	ส้มปลาโด
อ.บ้านแพง	ขนมเทียนแก้วและหมูยัดไส้
อ.ธาตุพนม	กอละแมและหมูยอ
อ.เรณูนคร	เหล้าอุ ผ้าพื้นเมือง และขนมจินน่านัว
อ.นาแก	ไวน์หมากเม่า และโคมไฟไม้ไผ่
อ.ศรีสงคราม	ปลาสามตัว
อ.นาหว้า	ผ้าไหมพื้นเมือง เครื่องดนตรีพื้นเมือง และผลิตภัณฑ์จากกก
อ.โพนสวรรค์	ผ้าฝ้ายลายมุก
อ.นาทม	ปลาตากแห้ง
อ.วังยาง	ผ้าซิ่นทิว

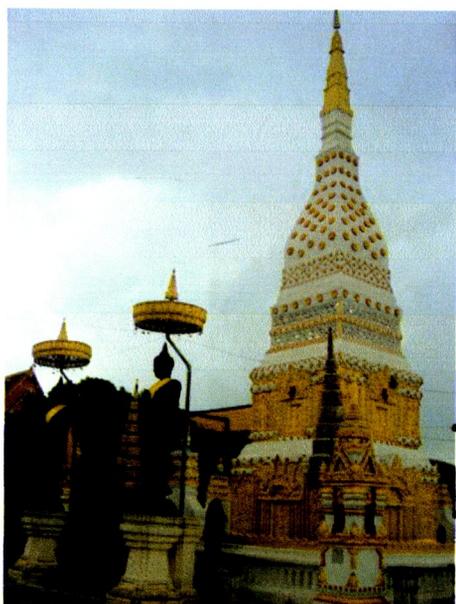
แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม

1. พระธาตุพนม

ประดิษฐาน ณ วัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร ในเขตอำเภอธาตุพนม อยู่ห่างจากตัวจังหวัด 50 กิโลเมตร การเดินทางใช้ทางหลวงหมายเลข 212 ผลจากการขุดค้นทางโบราณคดีลงความเห็นว่า พระธาตุพนมสร้างขึ้นระหว่าง พ.ศ. 1200–1400 ตามตำนานกล่าวว่าผู้สร้างคือ พระมหากัสสปะพระอรหันต์ 500 องค์ และท้าวพระยาเมืองต่างๆ ภายในองค์พระธาตุบรรจุพระอุรังคธาตุของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระธาตุพนมไม่เพียงแต่เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวนครพนมเท่านั้น พระธาตุพนมยังเป็นที่เคารพของพุทธศาสนิกชนชาวไทยทั่วไปรวมถึงประชาชนชาวลาวอีกด้วย ว่ากันว่าถ้าใครได้มานมัสการพระธาตุครบ 7 ครั้ง จะถือว่าเป็น “ลูกพระธาตุ” เป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและจะมีความเจริญ รุ่งเรือง หรือแม้แต่การได้มากราบพระธาตุพนม 1 ครั้ง ก็ถือเป็นมงคลแก่ชีวิตแล้ว จังหวัดนครพนมมีการจัดงานบวงสรวงพระธาตุในช่วงวันขึ้น 10 ค่ำ เดือน 3 ถึงวันแรม 1 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี

2. วัดมหาธาตุ

ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองบนถนนสุนทรวิจิตรเลียบเขื่อนหน้าเมืองนครพนม เป็นวัดเก่าแก่ที่สำคัญ อีกวัดหนึ่งของจังหวัดนครพนม วัดมหาธาตุนี้สร้างเมื่อปี พ.ศ. 1150 โดยพระยามหาอำมาตย์ (ป้อม) แม่ทัพใหญ่จากเมืองเวียงจันทน์และเป็นผู้สร้างเมืองนครพนมด้วย ภายในบริเวณวัดมีปูชนียสถานที่อันเป็นที่เคารพสักการะของบุคคลทั่วไป คือ พระธาตุนคร มีลักษณะองค์พระธาตุเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส สูง 24 เมตร กว้าง 5.85 เมตร ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุอยู่ภายใน และยังมีพระอุโบสถอันงดงามที่สร้างด้วยสถาปัตยกรรมแบบเก่าแก่อีกด้วย

3. วัดโอกาสศรีบัวบาน

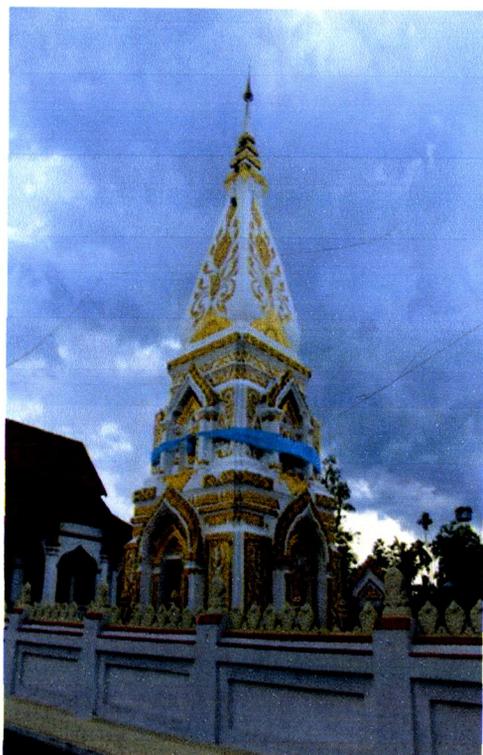
ตั้งอยู่ริมฝั่ง โขงเขตเทศบาลเมืองนครพนม เป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองมาแต่โบราณของจังหวัดนครพนมวัดหนึ่ง ภายในวัดมีสิ่งสำคัญ คือ พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะของประชาชนประคิษฐานอยู่ภายในวิหารได้แก่ บริเวณกลางวัดจะมีหอบประคิษฐาน พระคิ้วและพระเทียม อยู่คู่กัน พระคิ้ว จะประทับอยู่ด้านขวาของพระเทียม พระคิ้วเป็นพระพุทธรูปปางเพชรมารวิชัย ทำด้วยไม้คิ้วบุทองคำ สร้างโดยเจ้าผู้ครองนครศรีโคตรบูรณั

4. พระธาตุศรีคูณ

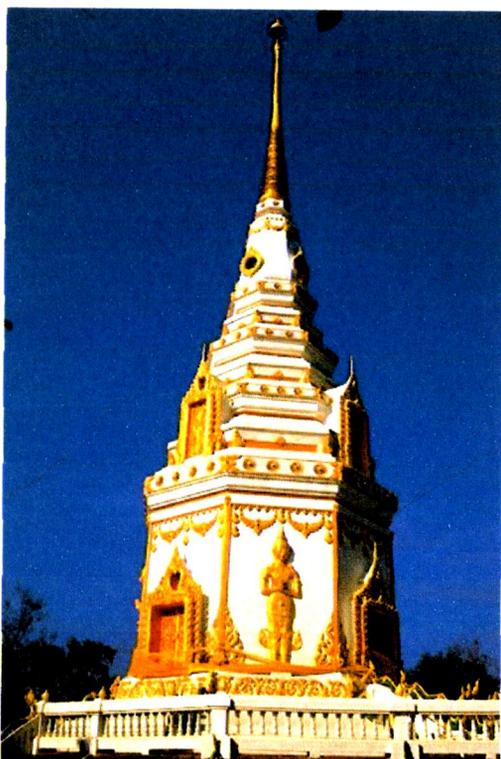
ปูชนียสถานคู่บ้านคู่เมืองของชาวนาแก ตั้งอยู่ในกลางอำเภอนาแก ห่างจากอำเภอธาตุพนม ตามทางหลวงสาย 212 ประมาณ 7 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวขวาเข้าทางหลวงสาย 223 ไป 20 กิโลเมตร ถึงอำเภอนาแก เลี้ยวซ้ายถึงวัดพระธาตุศรีคูณ ซึ่งเป็นที่ตั้งพระธาตุศรีคูณ มีลักษณะส่วนบนคล้ายพระธาตุพนม ภายในบรรจุพระอรหันต์ธาตุของพระโมคคัลลานะ พระสารีบุตร และพระสังกัจจายะ เป็นพระธาตุประจำวันเกิดของคนเกิดวันอังคาร

5. พระธาตุประสิทธิ์

ประดิษฐานอยู่ที่วัดพระธาตุประสิทธิ์ หมู่ที่ 13 ตำบลนาหว้า อำเภอนาหว้า ห่างจากอำเภอเมืองประมาณ 98 กิโลเมตร เป็นที่บรรจุพระอัฐธาตุของพระพุทธเจ้า ประชาชนในท้องถิ่นใกล้เคียงเคารพนับถือมาก โดยเดินทางจากตัวเมืองนครพนมไปตามทางหลวงหมายเลข 212 ผ่านอำเภอท่าอุเทนถึงบ้านนาขมิ้น จะมีทางหลวงหมายเลข 2032 แยกซ้ายมือเข้าอำเภอศรีสงคราม ระยะทาง 72 กิโลเมตร จากอำเภอศรีสงครามไปอำเภอนาหว้า ระยะทาง 26 กิโลเมตร เป็นถนนลาดยางตามทางหลวงหมายเลข 2132

6. พระธาตุมหาชัย

ประดิษฐาน ณ วัดโฆษคาราม ตำบลมหาชัย อำเภอปลาทึก ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 40 กิโลเมตร ตามเส้นทางนครพนม-สกลนคร ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 22 แล้วแยกเข้าทางหลวงหมายเลข 2276 เข้าวัดอีก 1.8 กิโลเมตร ถนนคอนกรีตถึงบริเวณวัดพระธาตุมหาชัย เป็นปูชนียสถานที่สำคัญยิ่งแห่งหนึ่ง เพราะเป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุและพระอรหันต์สารีริกธาตุ ภายในพระอุโบสถวัดโฆษคาราม นอกจากพระประธานคือ พระพุทธไสยสิทธิ์แล้ว ยังมีพระพุทธรูปสลักจากไม้ต้นสะเดาหวานที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย และภาพเขียนบนฝาผนังอุโบสถแสดงพุทธประวัติ มีลวดลายศิลปกรรมทั้งงดงามหาดูได้ยากยิ่งในภาคอีสาน

7. วัดนักบุญอันนา หนองแสง

ตั้งอยู่บนถนนสุนทรวิจิตร เลียบเขื่อนหน้าเมืองนครพนม สร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1926 โดยคุณพ่อ เอทวร์ร์ นาลาก อธิการ โบสถ์ วัดนักบุญอันนาหนองแสงนี้เป็นสัญลักษณ์ของเมืองนานาชาติที่มีคนหลายเชื้อชาติอาศัยอยู่สถาปัตยกรรมที่สวยงามแปลกตา ในช่วงก่อนวันคริสต์มาสชาวคริสต์แต่ละชุมชนจะประดิษฐ์ ภาชนะรูปแบบต่างๆ แล้วแห่มารวมกันไว้ที่นี่

8. บ้านท่านโฮจิมินห์

อยู่ที่บ้านนาจอก ถนนเลียบเมือง เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ที่อดีตประธานาธิบดีสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม นายโฮจิมินห์ ที่ได้เคยเข้ามาลี้ภัยทางการเมืองเพื่อกอบกู้เอกราชของประเทศเวียดนาม ระหว่างปี พ.ศ. 2467-2474 หมู่บ้านนี้จะปลูกต้นไม้รอบบ้านอย่างร่มรื่น เช่น ต้นหมาก พลู กกล้วย และชา นอกจากนี้บริเวณริมถนนยังมีร้านก๋วยเตี๋ยวและอาหารเวียดนามขายอีกด้วย

กิจกรรมเสริมบุญไหว้พระธาตุประจำวันเกิด

นครพนม จังหวัดเสกฯ ริมฝั่งแม่น้ำโขง เต็มอ้อมไปด้วยอารยธรรม ที่ฝั่งรากลึกเป็นแหล่งหลอมรวมแห่งวิถีชีวิต ทั้งยังเป็นທີ່ประดิษฐานขององค์พระธาตุพนม พระบรมธาตุเจดีย์บรรจุพระอัฐกษัตริย์ (กระดูกส่วนหน้าอก) ของพระพุทธเจ้า ตามคติความเชื่อกล่าวไว้ว่า ณ ที่ใดเป็นที่ประดิษฐานของพระธาตุหลัก บริเวณรายล้อมจะมีพระธาตุบริวารเกิดขึ้น เชื่อว่าเป็นพระธาตุที่แตกตัวมาจาก พระบรมสารีริกธาตุ พระธาตุของพระอรหันต์ และสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยมีความแพร่หลายประจำวัน คอยปกป้องรักษา เฉกเช่นเดียวกับ จังหวัดนครพนม นอกจากมีพระธาตุพนมเป็นหลักแล้ว อำเภอใกล้เคียงยังมีพระธาตุบริวารรายล้อม ที่น่าอัศจรรย์คือ พระธาตุบริวารสอดคล้องกับนิสัย และทิศประจำวันของเทวดานพเคราะห์ทั้ง 7 พุทธศาสนิกชนจึงเกิดความเชื่อเรื่องการสักการะพระธาตุประจำวันเกิดทั้ง 7 วัน ว่าหากได้มีการบูชาพระธาตุตรงตามวันเกิดของผู้คน ก็จะคล้ายกับการส่งสารแก่เทพที่ปกป้องรักษาตนเอง ช่วยลดบันดาลให้พบแต่ความสุข ความสำเร็จในชีวิต พระธาตุประจำวันเกิดทั้ง 7 วันเริ่มจาก

1. พระธาตุพนม อำเภอธาตุพนม ถือว่าเป็นพระธาตุประจำวันเกิดของคนเกิดวันอาทิตย์ เชื่อว่าพระธาตุองค์นี้ เทวดาพระอาทิตย์เป็นผู้สร้างและปกป้องรักษาอยู่ ซึ่งลักษณะนิสัยของเทวดาพระอาทิตย์จะเป็นผู้ที่มีจิตใจเด็ดเดี่ยว ประจำอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ หากคนที่เกิดวันอาทิตย์หมั่นกราบไหว้จะเสริมสิริมงคลแก่ชีวิต จะได้รับอานิสงส์มีบุญบารมีและผู้คนให้ความเคารพนับถือ สิ่งของบูชาคือ ข้าวดอก น้ำอบ ข้าวเหนียวปิ้ง ดอกไม้สีแดง รูป 6 ดอก เทียน 2 เล่ม

2. พระธาตุเรณู ประดิษฐานที่วัดพระธาตุเรณู อำเภอเรณูนคร เชื่อกันว่า เป็นพระธาตุของผู้ที่เกิดวันจันทร์ พระจันทร์เป็นเทพประจำทิศตะวันออกเฉียงใต้ อัครจรรยว่าตัวพระธาตุหันหน้าไปทางทิศตะวันออกเฉียง เป็นทิศแนวเขตเช่นกัน เชื่อว่าผู้ที่ไปนมัสการจะได้รับอานิสงส์ส่งผลให้มีวรรณะงดงามผุดผ่องดังแสงจันทร์ สิ่งของบูชาคือ ข้าวดอก น้ำอบ ข้าวเหนียวปิ้ง ดอกไม้สีเหลือง รูป 15 ดอก เทียนขาว 2 เล่ม

3. พระธาตุศรีคูณ ประดิษฐานที่วัดธาตุศรีคูณ อำเภอนาแก พระธาตุคู่บุญของคนวันอังคาร แผ่นดินนี้เมื่ออดีตก่อนที่เกิดวิบุรุษนาแก เกิดการรบพุ่งกันตลอดมาตั้งแต่อาณาจักรล้านช้างเรื่อยไปจนถึงอาณาจักรขอม เนื่องจากเป็นยุทธภูมิทางการต่อสู้ซึ่งองค์พระธาตุศรีคูณก็มีกษัตริย์นักรบเป็นผู้ก่อสร้างตรงกับเทพประจำวันอังคารซึ่งเป็นนักต่อสู้ คนที่เกิดวันนี้เช่นกันจะเป็นนักสู้ มีน้ำอคน้ำทนเป็นเยี่ยม และเชื่อว่าใครได้ไปสักการะจะได้อานิสงส์มีศักดิ์ศรีทวีคูณและเสริมพลังนักสู้ให้มีจิตใจเข้มแข็งขึ้น สิ่งของบูชาคือ ข้าวดอก น้ำอบ ข้าวเหนียวปิ้ง ดอกไม้สีชมพู รูป 8 ดอก เทียน 2 เล่ม

4. พระธาตุมหาชัย ประดิษฐานที่วัดพระธาตุมหาชัย ตำบลมหาชัย อำเภอปลวกแดง เป็นพระธาตุประจำของผู้ที่เกิดวันพุธ โดยมีเทวดาประจำวันพุธประดิษฐานทางทิศใต้ จึงได้ชื่อว่า เป็นเทวดานักประสานสิบทิศ โอภาปราศรัยดี คำขยาคล่องการกราบไหว้ช่วยเสริมบารมี พุฒจามีคนเชื่อถือ คำขयर่ำรวยประสบผลสำเร็จในชีวิต สิ่งของบูชาคือ ข้าวตอก น้ำอบ ข้าวเหนียวปิ้ง ดอกบัว รูป 17 ดอก เทียนขาว 2 เล่ม

5. พระธาตุประสิทธิ์ ประดิษฐานที่วัดพระธาตุประสิทธิ์ อำเภอนาหว้า เป็นพระธาตุประจำวันเกิดของคนวันพฤหัสบดี ตามตำนานบอกไว้ว่า พระธาตุประสิทธิ์นี้มีพระเป็นผู้สร้าง และเทพประจำวันพฤหัสบดีพระฤๅษี พราหมณ์ผู้เฒ่า ที่สำคัญพระประธานของวัดอยู่ประจำทิศตะวันตก ตรงกับพระพฤหัสบดี อยู่ทางทิศตะวันตกเช่นกัน เชื่อว่าผู้ที่ไปนมัสการจะได้รับอานิสงส์ส่งผลให้สัมฤทธิ์ผลในการปฏิบัติงาน สิ่งของบูชาคือ ข้าวตอก น้ำอบ ข้าวเหนียวปิ้ง ดอกไม้สีส้ม รูป 19 ดอก เทียน 2 เล่ม

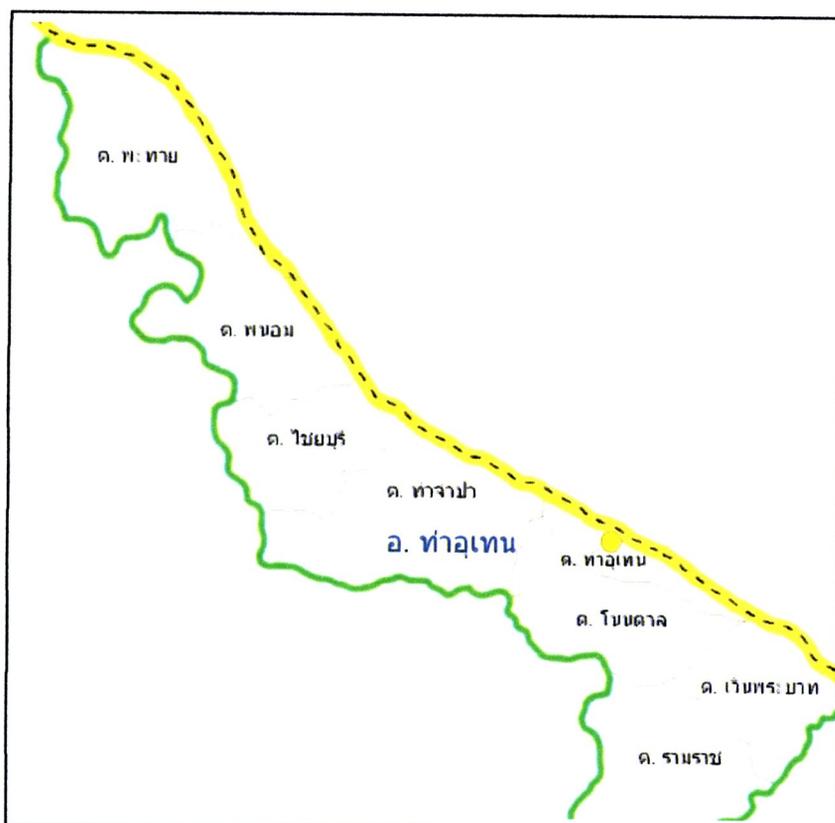
6. พระธาตุทำอุเทน ประดิษฐานอยู่ที่วัดพระธาตุทำอุเทน อำเภอทำอุเทน เป็นพระธาตุประจำผู้ที่เกิดวันศุกร์ คนที่เกิดวันนี้เป็นคนที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รักอิสระ รักสวยรักงาม พระธาตุองค์นี้มีสิ่งที่ตรงกับเทพประจำวันศุกร์ คือ พระธาตุหันไปทางทิศเหนือของพระธาตุพนม ตรงกับทิศประจำของพระศุกร์ ส่วนด้านขวาคือ ทิศตะวันออกคิดแม่น้ำโขง เชื่อว่าผู้ที่ไปนมัสการจะได้รับอานิสงส์ให้ชีวิตมีความรุ่งโรจน์ เปรียบเสมือนพระอาทิตย์ขึ้นยามรุ่งอรุณ สิ่งของบูชาคือ ข้าวตอก น้ำอบ ข้าวเหนียวปิ้ง ดอกไม้สีน้ำเงินหรือฟ้า รูป 21 ดอก เทียน 2 เล่ม

7. พระธาตุนคร ประดิษฐานที่วัดมหาธาตุ ถนนสุนทรวิจิตร อำเภอเมือง พระธาตุประจำวันเกิดของผู้ที่เกิดวันเสาร์เชื่อว่า ผู้ที่ไปนมัสการจะได้รับอานิสงส์เสริมบุญบารมีและมีอำนาจวาสนาเป็นเจ้าคนนายคน สิ่งของบูชาคือ ข้าวตอก น้ำอบ ข้าวเหนียวปิ้ง รูป 10 ดอก เทียน 2 เล่ม

ข้อมูลพื้นฐานอำเภอท่าอุเทน

คำขวัญ

ท่าอุเทนเมืองธรรมะ พระธาตุสูงงาม แม่น้ำสองสี ไคโนเสาร์ล้านปี ประเพณีไทญ้อ

แผนที่อำเภอท่าอุเทน

ที่มา http://www.isaan.org/index.php?option=com_content&task=view&id=31&Itemid=

ประวัติอำเภอท่าอุเทน

ชาวเมืองท่าอุเทน เดิมมีถิ่นฐานอยู่ที่เมืองหงสาวดี แขวงไชยบุรี สปป.ลาวในปัจจุบัน เมื่อปี พ.ศ. 2351 หัวหน้าชาวไทญ้อ ชื่อ ท้าวหม้อและภรรยาชื่อนางสุนันทา ได้รวบรวมผู้คนมาสร้างเมืองใหม่ชื่อเมือง “ไชยสุทธอุคตมนูรี” (ปัจจุบัน คือ ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน) เจ้าผู้ครองนครเวียงจันทน์ได้ตั้งให้ท้าว

หม้อเป็นพระยาหงสาวดีและท้าวเล็กน้องชายท้าวหม้อเป็นอุปฮาดวังหน้า และทั้งสองพี่น้องได้สร้างวัดศรีสุนันทามหาอาราม ซึ่งต่อมาเรียกว่า วัดไตรภูมิ

และแล้วในปี พ.ศ. 2369 เจ้าอนุวงศ์เป็นขบถต่อกรุงเทพฯ ได้กวาดต้อนผู้คนไปอยู่ฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ตั้งเมืองใหม่ชื่อ เมืองหลวงปู่เลง หรือ ปู่เลิง ทั้งเมืองไชยสุทธีอุตตมบุรีเป็นเมืองร้าง ต่อมาได้สวามิภักดิ์ต่อเจ้าแผ่นดินญวน คือ เจ้าฟ้าสามกวนหลวง จึงแต่งตั้งให้ท้าวพระปทุมเป็นเจ้าเมืองปู่เลงแทน และให้ท้าวจรรย์ญาเป็นอุปฮาด ท้าวจันทร์ศรีสุราช(โสม) เป็นราชวงศ์ และท้าวปู่เป็นราชบุตร

ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2373 พระยาบดินทร์เดชา (สิงห์ สิงหเสนี) แม่ทัพไทยยกทัพมาปราบขบถเจ้าอนุวงศ์ ให้พระยาวิชิตสงครามตั้งทัพอยู่ที่นครพนม ให้ราชวงศ์(แสน) จากเมืองเขมราฐ ท้าวขัตติยะกรมการเมืองอุบลราชธานี และท้าวสีลา กุมไพร่พลไปตั้งอยู่เมืองไชยสุทธีอุตตมบุรีซึ่งเป็นเมืองร้าง เมื่อปราบขบถจนราบคาบแล้วเจ้าพระยาบดินทร์เดชาจึงได้ขออนุญาตให้ราชวงศ์(แสน) เป็นพระยาไชยราชวงษา ครองเมืองไชยบุรี (เมืองไชยสุทธีอุตตมบุรี)

พ.ศ. 2376 พระยามหาอำมาตย์(เปียม อมาตย์กุล เป็นแม่ทัพตั้งอยู่ ณ เมืองนครพนมอีกครั้งหนึ่ง ได้ไปกวาดต้อนผู้คนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง อันมีกลุ่มของชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น ผู้ไท ข่า ไช้ กะเลิง แสก ฉ้อ และ โย้ย ให้มาตั้งถิ่นฐานทางฝั่งขวาแม่น้ำโขง เพื่อมิให้เป็นกำลังแก่เจ้าอนุวงศ์และญวน และได้เกลี้ยกล่อมชาวเมืองหลวงปู่เลง ซึ่งเป็นไทฉ้อให้กลับมาด้วย โดยมีถิ่นฐานที่บ้านท่าอุเทนริมฝั่งขวาแม่น้ำโขงเป็นที่ตั้งเมืองใหม่ ซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ 3 มีพระราชโองการโปรดเกล้าให้แต่งตั้งให้ท้าวปทุม เจ้าเมืองปู่เลงเป็นพระศรีวรราช เจ้าเมืองท่าอุเทนคนแรกต้นตระกูลกิติศรีวรพันธุ์

ครั้นถึงปี พ.ศ. 2409 พระศรีวรราช (ท้าวปทุม) ถึงแก่กรรมลง พ.ศ. 2411 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าแต่งตั้งให้พระจำเริญพลรบ(เจ้าดวงจันทร์) เป็นพระศรีวรราชคนต่อไปอยู่ได้อีก 1 ปี จึงกราบถวายบังคมทูลลาออกจากราชการ เนื่องจากมีความคิดหลายเรื่อง ดังนั้น พ.ศ. 2413 ในรัชกาลที่ 5 ได้โปรดแต่งตั้งให้ราชบุตร(พรหมา) เป็นพระศรีวรราช ปกครองเมืองท่าอุเทนอยู่ได้ 4 ปี ก็ถึงแก่กรรม ในปี พ.ศ. 2442 กระทรวงมหาดไทย จึงประกาศใช้ข้อบังคับลักษณะการปกครองหัวเมืองให้ยุบเลิกตำแหน่งเจ้าเมืองอุปฮาด ราชวงศ์ ราชบุตร และกรมการเมืองแบบเก่า ให้เป็น ผู้ว่าราชการเมือง ปลัดเมือง ศาลเมืองแทน พ.ศ. 2450 ยุบเมืองท่าอุเทนเป็นอำเภอท่าอุเทน ขึ้นกับนครพนม และแต่งตั้งให้ขุนสุภกิจ-จำนงค์(จันทิมา พลเดชา) ข้าหลวงประจำเมืองเป็นนายอำเภอคนแรก

ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอท่าอุเทน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดนครพนม ระยะทางห่างจากจังหวัด ประมาณ 26 กิโลเมตร ตำบลพะทายอยู่ห่างจากอำเภอมากที่สุด ระยะทาง 40 กิโลเมตร และบ้านนาข่าทำ ตำบลพะทาย อยู่ห่างจากอำเภอมากที่สุด ระยะทาง 50 กิโลเมตร และมีพื้นที่ทั้งสิ้น 547 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 341,875 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับแขวงคำม่วน สปป.ลาว
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับแขวงคำม่วน สปป.ลาว
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอเมืองนครพนมและอำเภอโพนสวรรค์
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอศรีสงครามและอำเภอแพง

สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปเป็นแบบมรสุมมี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน อยู่ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์- เมษายน ฤดูฝน อยู่ในช่วงเดือนพฤษภาคม-กันยายน และฤดูหนาว คือช่วงตุลาคม-มกราคม

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรน้ำ มีแหล่งน้ำสำคัญ 3 แหล่ง ได้แก่

1. **แม่น้ำโขง** เป็นเส้นแบ่งกันเขตแดนระหว่างไทยกับ สปป.ลาว มีความยาวในพื้นที่อำเภอท่าอุเทน ประมาณ 64 กิโลเมตร ไหลมาจากอำเภอบ้านแพงผ่านอำเภอท่าอุเทน ลงไปทางใต้อำเภอเมืองนครพนม เป็นแม่น้ำที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และการท่องเที่ยว
2. **แม่น้ำสงคราม** มีขนาดความกว้าง 50 เมตร ความยาวประมาณ 70 กิโลเมตร มีต้นกำเนิดในพื้นที่อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ผ่านอำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดหนองคาย ผ่านอำเภอศรีสงครามและไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เป็นแม่น้ำที่มีความสำคัญในด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรม การประมง และยังมีผลกระทบต่ออำเภอท่าอุเทนในเรื่องอุทกภัยอีกด้วย

3. ลำน้ำทวย มีขนาดความกว้าง 50 เมตร ความยาวประมาณ 50 กิโลเมตร มีต้นกำเนิดในพื้นที่จังหวัดศกกลนคร ไหลผ่านอำเภอโพนสวรรค์ลงสู่แม่น้ำโขงที่บ้านปากทวย หมู่ 5 ตำบลเวินพระบาท อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

ทรัพยากรป่าไม้

อำเภอท่าอุเทนมีพื้นที่ป่าไม้ที่สำคัญ ได้แก่ ป่าดงเชียงยืน มีเนื้อที่ จำนวน 11,950 ไร่ ป่าดงเตกา มีเนื้อที่ จำนวน 1,175 ไร่ และป่าโพนตมนางาม มีเนื้อที่ จำนวน 10,000 ไร่

จำนวนประชากรและการปกครอง

อำเภอท่าอุเทน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้นรวม 57,625 คน แยกเป็นเพศชาย 28,881 คน เป็นเพศหญิง 28,744 คน. (ข้อมูล พ.ศ.2551) มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 11,338 ครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรถึง 9,524 ครัวเรือน โดยประกอบด้วยชนเผ่าต่างๆ เช่น ไทญ้อ ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ตำบลท่าอุเทน โนนตาล ท่าจำปา ไช้ ตำบลพะทาย โนนตาล กะเลิง รามราช นอกนั้นเป็นชนเผ่าลาว

การแบ่งเขตการปกครองนั้น ตามพ.ร.บ. ลักษณะการปกครองท้องถิ่น พ.ศ.2550 แบ่งออกเป็นตำบล หมู่บ้าน รวม 9 ตำบล 112 หมู่บ้าน ดังนี้

1. ตำบลท่าอุเทน มี 7 หมู่บ้าน
2. ตำบลโนนตาล มี 15 หมู่บ้าน
3. ตำบลท่าจำปา มี 15 หมู่บ้าน
4. ตำบลไชยบุรี มี 15 หมู่บ้าน
5. ตำบลพนอม มี 11 หมู่บ้าน
6. ตำบลพะทาย มี 14 หมู่บ้าน
7. ตำบลเวินพระบาท มี 10 หมู่บ้าน
8. ตำบลรามราช มี 17 หมู่บ้าน
9. ตำบลหนองเทา มี 8 หมู่บ้าน

ประวัติความเป็นมาของชาวไทยย้อ¹

การอพยพเข้าสู่ประเทศไทย

ไทยย้อ หรือย้อ (Tai yo) เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ตระกูลภาษาไท-กะได (Tai-Kadai Language Family) ถิ่นฐานเดิมของชาวไทยย้ออยู่ที่เมืองหงสา ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในปัจจุบัน เมืองหงสาดั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง มีพรมแดนติดต่อกับจีน ชาวย้อส่วนหนึ่งได้อพยพลงมาตามลำน้ำโขง นำโดยท้าวหม้อ พร้อมครอบครัวและบ่าวไพร่ประมาณ 100 คน และเมื่อมาถึงนครเวียงจันทน์ ท้าวหม้อได้สวมมิกกิด์ถวายตัวเป็นข้าพืงบารมีเจ้าอนุวงศ์ ผู้ครองนครในขณะนั้น ซึ่งได้อนุญาตให้ท้าวหม้อและบริวาร ไปตั้งบ้านเรือนที่ปากน้ำสงคราม มีภูมิทำเลที่เหมาะสม อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหารและมีปลาชุกชุม จึงตั้งเป็นเมืองขึ้นชื่อเมืองไชยบุรี และได้ตั้งให้ท้าวหม้อเป็นพระยาหงสาวดี โดยให้ชื่อเมืองที่ตั้งขึ้นว่า เมืองไชยสุทธิอุดมบุรี (เมืองไชยบุรี) ภายหลังญาติพี่น้องได้รู้ข่าวการตั้งบ้านเรือนที่เมืองนี้ และประกอบกับความอุดมสมบูรณ์ของเมือง จึงได้พากันอพยพย้ายครัวตามมาอีกประมาณ 500 คน เมืองไชยบุรี จึงเป็นเมืองที่ขึ้นต่อนครหลวงเวียงจันทน์ จนถึงปี พ.ศ.2369 อันเป็นแผ่นดินของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เจ้าอนุวงศ์เป็นกบฏต่อกรุงเทพมหานคร หนีไปอยู่ที่เมืองญวน ฝ่ายพระยาหงสาวดีก็พาบ่าวไพร่อพยพข้ามลำน้ำโขงตามไปด้วย และได้ตั้งบ้านขึ้นใหม่ชื่อบ้านกวนบุ่งถึง ครั้นพระยาหงสาวดีถึงแก่กรรม เจ้ากรุงอานาม พระเจ้าแผ่นดินเวียดนาม จึงได้เข้าปกครองและให้ขึ้นตรงต่อเมืองญวน แต่ชาวเมืองไม่พอใจ เพราะไม่ใช่ชาติพันธุ์เดียวกัน

พ.ศ. 2376 เจ้าเมืองบุ่งถึงพร้อมด้วย อุปฮาด ราชวงศ์ ราชบุตร กรมการเมือง ท้าวเพี้ย ได้พาชาวเมืองอพยพจากเมืองบุ่งถึงมาตามลำน้ำโขง พากันตั้งใจว่าจะอพยพกลับไปเมืองไชยบุรีเช่นเดิม จึงพากันมาหยุดพักอยู่ที่บริเวณบ้านร้างแขวงเมืองนครพนม แต่เมื่อไปถึงเมืองไชยบุรีแล้วพบว่า ที่นั่นมีผู้คนอยู่อาศัยอย่างหนาแน่น ครั้นจะกลับไปอยู่ที่เมืองบุ่งถึงก็ไม่สามารถทำได้ เจ้าเมืองบุ่งถึงจึงขอสวมมิกกิด์ต่ออาณาจักรกรุงเทพมหานคร เจ้าเมืองนครพนมจึงได้ให้อพยพผู้คนมาตั้งบ้านอยู่ที่บ้านท่าอุเทน แล้วได้เกลี้ยกล่อมให้ผู้คนจากแขวงเมืองคำเกิด คำม่วง มารวมอยู่ด้วยกันเป็นจำนวนมากให้มาตั้งบ้านเรือนอยู่ดินแดนภาคอีสานคือ

¹ เรียบเรียงจาก <http://www3.sac.or.th/ethnic/Content/Information/taiyo.html>

1.เมืองท่าอุเทน ตั้งเป็นเมืองเมื่อ พ.ศ. 2375 ตั้งให้พระปฐมเป็นพระศรีวราห เข้าเมืองยกบ้านอุเทนเป็นเมืองท่าอุเทน ปัจจุบันคือ ท้องที่อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

2.เมืองท่าขอนยาง ตั้งที่บ้านท่าขอนยางเมื่อ พ.ศ. 2387 ให้ท้าวคำก้อนจากเมืองคำเกิดเป็นพระสุวรรณภักดี เข้าเมืองปัจจุบันคือ ท้องที่ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

3. เมืองแขงบาดาล ตั้งเป็นเมืองแขงบาดาล เมื่อ พ.ศ. 2387 ในสมัยรัชกาลที่ 3 ให้อุปฮาด (คำแดง) เป็นศรีสุวรรณ เข้าเมืองปัจจุบันคือ ท้องที่ตำบลแขงบาดาล อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

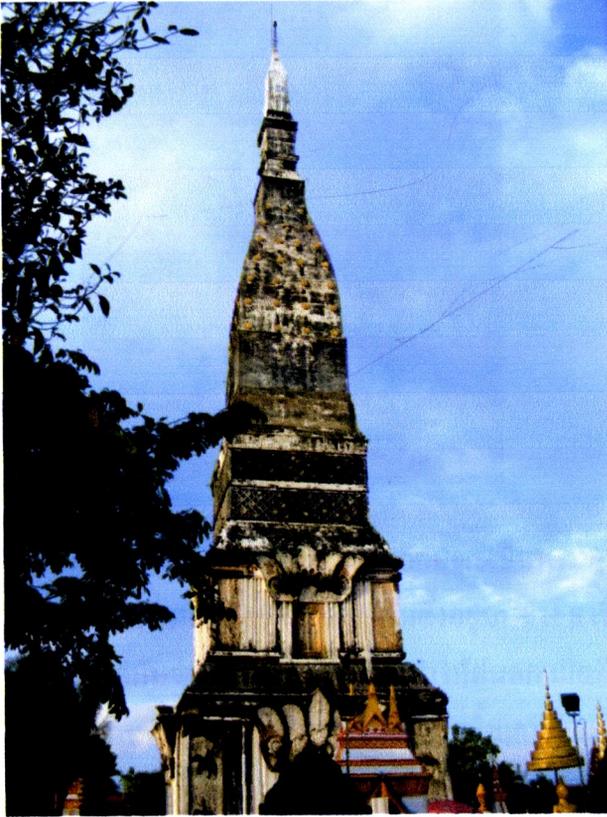
นับแต่นั้นมาประชากร ชาวไทยอาศัยอยู่กระจายทั่วไปในแถบภาคอีสาน เฉพาะพื้นที่ที่มีชาวไทยอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ได้แก่ อำเภอท่าอุเทน อำเภอนาหว้า อำเภอโพนสวรรค์ อำเภอบ้านแพง อำเภอศรีสงคราม ทั้งนี้ประชากรไทยประมาณร้อยละ 80 อาศัยอยู่ที่อำเภอท่าอุเทน อำเภอศรีสงคราม อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร อำเภอเมือง อำเภอสว่างแดนดิน อำเภอพังโคน อำเภอกุดบาก อำเภอโคกศรีสุพรรณ และกิ่งอำเภอต่างอย จังหวัด สกลนคร อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย บ้านแขงบาดาล อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ บ้านท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นต้น

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ชาวอำเภอท่าอุเทนมีอาชีพหลัก ได้แก่ การทำนา และทำไร่สับปะรด ส่วนอาชีพเสริม ได้แก่ การประมง การทำสวนใบยาสูบ พืชสวนครัว และสวนยางพารา ดังนั้น ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญก็คือ ยางพารา ยาสูบ สับปะรด และข้าวโพด

แหล่งท่องเที่ยวของอำเภอท่าอุเทน

1. พระธาตุท่าอุเทน

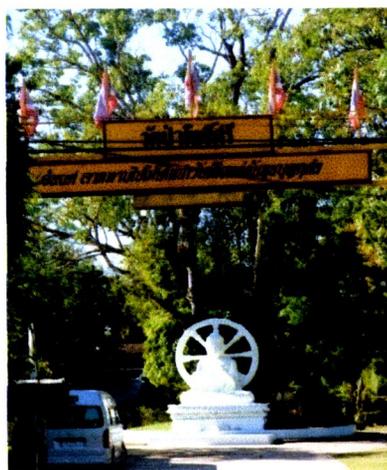
ประดิษฐานอยู่ ณ วัดพระธาตุท่าอุเทน บ้านท่าอุเทน สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2455 โดยพระอาจารย์ศรีทัตต์ องค์พระธาตุมีลักษณะเป็นเจดีย์ฐานสี่เหลี่ยม สูง 33 วา จำลองแบบมาจากพระธาตุพนมองค์เดิม แต่มีขนาดเล็กกว่า เรือนธาตุมีสองชั้นลดหลั่นกันขึ้นไป แต่ละชั้นมีซุ้มประตูห่อทังสี่ทิศ เหนือซุ้มประตูมีทับหลังเป็นปูนปั้นลายดอกบัวบาน รูปนุคคล และสัตว์ต่าง ๆ โดยมีลายพรรณพฤกษาเป็นพื้นหลัง ตามกรอบซุ้มประตูบนเรือนธาตุก็มีลายพรรณพฤกษาประดับอยู่เช่นกันภายในองค์ธาตุเป็นอุโมงค์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งพระอาจารย์สีทัตต์ได้อัญเชิญมาจากเมืองย่างกุ้ง ประเทศพม่า นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปทองคำและของมีค่าอื่น ๆ ที่ผู้ศรัทธานำมาถวาย บรรจุไว้ในองค์ธาตุด้วยบนกำแพงแก้วรอบองค์ธาตุมีประติมากรรมปูนปั้นฝีมือของพระอาจารย์สีทัตต์ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสุภาษิตคำพังเพยพื้นบ้าน ตลอดจนงานการจำลองนรก-สวรรค์เป็นพระธาตุที่ศักดิ์สิทธิ์และมีความสำคัญของชาวนครพนมอีกแห่งหนึ่ง องค์พระธาตุมีลวดลายปูนปั้นที่สวยงาม ภายในบรรจุพระบรมสารีริกธาตุจากพม่า พระธาตุท่าอุเทน เป็นพระธาตุประจำวันศุกร์

2. พระบางวัดไตรภูมิ

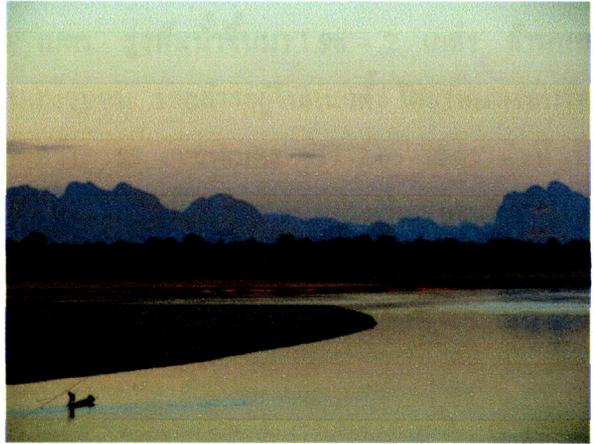
ตั้งอยู่ที่ หมู่ 3 ตำบลท่าอุเทน อำเภอท่าอุเทน มีลักษณะเป็นพระพุทธรูปยืนปางห้ามสมุทร สูง 80 นิ้ว แทนสูง 2 นิ้วครึ่ง ฐานรูป 8 เหลี่ยม สูง 15 นิ้ว และฐานตั้งอยู่บนช้าง 8 เชือก สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2008 เป็นพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์มาก เชื่อกันว่าถ้านำออกมาแห่จะทำให้ฝนตก เมื่อพิธีแห่สงกรานต์ต้องนำพระบางออกมาแห่รอบตัวเมืองท่าอุเทน เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้สรงน้ำและสักการะบูชา

3. วัดป่าโพธิ์ศรี

ตั้งอยู่ที่บ้านท่าอุเทน ตั้งอยู่บนถนนสายเลียงเมือง เป็นวัดที่ร่มรื่น เหมาะสำหรับการศึกษา และปฏิบัติธรรมภายในวัดเป็นที่ตั้งของสภาวัฒนธรรมของอำเภอท่าอุเทน เป็นแหล่งความรู้เรื่อง ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ และขนบธรรมเนียมประเพณีของคนท่าอุเทน

4. ทักษณียภาพริมฝั่งแม่น้ำโขง

ตำบลท่าอุเทน มีพื้นที่ติดริมฝั่งแม่น้ำโขง นักท่องเที่ยวสามารถเดินเล่น หรือปั่นจักรยานเที่ยวชมธรรมชาติที่งดงามของแม่น้ำโขงได้ทั้งเวลาเช้า และยามเย็น ตามถนนเส้นริมโขง ยังสามารถนมัสการพระธาตุอุเทน พระบาง วัดไตรภูมิ หากท่านเดินทางมาเยือนท่าอุเทนในฤดูหนาว ตลอดริมฝั่งโขงจะมีแปลงผักของเกษตรกรชาวบ้านท่าอุเทน ปลูกเรียงรายอยู่เต็มไปหมด สร้างความสดชื่น รื่นรมย์แก่ผู้มาเยือนเป็นอย่างมาก

5. รอยพระพุทธรบาทเวินปลา

อยู่ที่วัดพระพุทธบาทเวินปลา บ้านเวินพระบาท หมู่ที่ 1 ตำบลเวินพระบาท อำเภอท่าอุเทน มีรอยพระพุทธบาทเวินปลา เป็นรอยพระบาทที่อยู่บนโขดหินเล็กๆ ในแม่น้ำโขงไม่ห่างจากตลิ่งมากนัก โขดหินนี้อยู่ในแนวตั้งเอนมีขนาดยาว 2.10 เมตร สูงพื้นน้ำขึ้นมา 1.98 – 2 เมตร ด้านบนมีลักษณะคล้ายรอยเท้ามนุษย์ 2 รอย รอยบนอยู่ในแนวนอน รอยล่างอยู่ในแนวตั้ง โดยรอบพระบาทที่อยู่ ด้านบน ลักษณะรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง 55 เซนติเมตร ยาว 2.05 เมตร ฝ่าเท้าเป็นแผ่นแบนเรียบ ตรงกลางมีรูกลม 1 รู มีนิ้ว 5 นิ้ว นิ้วโป้งอยู่ด้านล่าง สันนิษฐานว่า ร่องรอยที่เกิดบนโขดหินนี้มีส่วนคล้ายพระพุทธบาทลักษณะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

6. แหล่งเรียนรู้รอยเท้าไดโนเสาร์

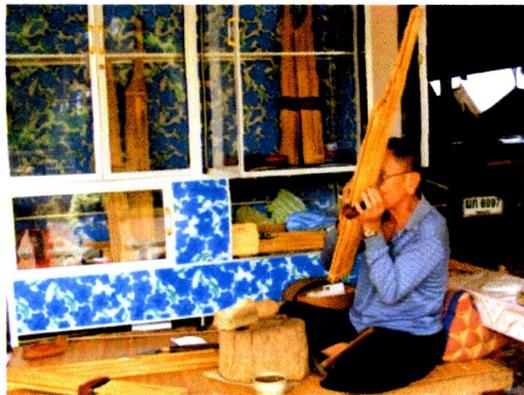

แหล่งเรียนรู้รอยเท้าไดโนเสาร์ อยู่บริเวณแหล่งห้วยด่านชุม ตำบลพนอม อำเภอท่าอุเทน นับว่ามีความสำคัญทางด้านโบราณชีววิทยาและธรณีวิทยา เป็นแหล่งรอยเท้าไดโนเสาร์ที่สมบูรณ์ที่สุดในประเทศไทย มีความกว้างกว่า 3 นิ้ว ประกอบด้วยแนวทางเดิน 32 แนว และรอยเท้ามากกว่า 199 รอย มีลักษณะชัดเจนเป็น 3 นิ้ว คล้ายรอยตีนไก่ ปลายนิ้วมีเล็บแหลมคมเป็นลักษณะของไดโนเสาร์พวกกินพืชขนาดกลางที่อาศัยอยู่กันเป็นฝูงและ ไดโนเสาร์ขนาดใหญ่คือ ซอโรพอดและอิกัวโนคอนอยู่ด้วย

สินค้าพื้นเมืองและของฝาก

1. ผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องดนตรีพื้นเมือง

แหล่งผลิตอยู่ในอำเภอท่าอุเทน อำเภอนาหว้า ทำการผลิตแคนเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะที่บ้านท่าเรือ ตำบลท่าเรือ ตำบลนาหว้า ผลิตทุกวันเป็นอาชีพ และที่บ้านพนอม อำเภอท่าอุเทน ตำบลท่าอุเทน ซึ่งเป็นหมู่บ้านใหญ่ สืบเชื้อสายมาจากพวกญ้อ อาชีพหลักได้แก่ ทำนา ชาวบ้านพนอมมีฝีมือในการทำแคนได้ดี การเดินทางไปบ้านพนอม จากอำเภอท่าอุเทน ไปตามทางหลวงหมายเลข 202 เลียบบ้านชัยบุรี และบ้านนาขมิ้น ไปถึงบ้านพนอม รวมระยะทางประมาณ 20 กิโลเมตร

2. ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา

แหล่งผลิตส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอท่าอุเทน ผลิตสินค้าจำพวกครก ไหบรรจุน้ำขนาดต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องปั้นดินเผาบ้าน โนนตาล ตำบลโนนตาล ได้รับการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความโดดเด่นและมีคุณภาพจากการดำเนินการใน โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์(OTOP)

3. ผ้าทอมือ

ที่บ้านพระทาย ตำบลพะทาย มีผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือที่สวยงามและมีชื่อเสียงคือ ผ้าลายมุกเป็นหนึ่งในผ้าโบราณที่มีมีลักษณะพิเศษเป็นผ้าลายขวางรอบตัว ปกติจะใช้ลายดอกสีขาว มีดอกเล็ก ดอกใหญ่คล้ายกับมุกที่เป็นเครื่องประดับ บางลายมีลักษณะเป็นสามเหลี่ยมหน้าจั่วคล้ายหน้ามุกโบสถ์วิหาร ผ้าลายมุกนี้ถือว่าเป็นผ้าประจำจังหวัด เป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่แสดงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสร้างความภาคภูมิใจและช่วยสร้างรายได้เสริมกับชาวบ้านอีกด้วย

ภาพจาก <http://www.jobjob.co.th/>

4. สัมปลาโคไชยบุรี

ผลิตภัณฑ์สัมปลาชะโค ตำบลไชยบุรี เป็นการนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาแปรรูป อันประกอบไปด้วย เนื้อปลาชะโค กระเทียม น้ำตาล เกลือ และข้าวเหนียวหนึ่ง โดยกรรมวิธีการผลิตที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่ให้คุณค่าและสารอาหารที่จำเป็นพร้อมรสชาติอร่อย สะอาด ถูกหลักอนามัย

ข้อมูลพื้นฐานตำบลโนนตาล อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลโนนตาลมีที่มาของชื่อตำบลมาจากโนนต้นตาลที่วัดคอนตาลหรือที่วัดอรุณัฐภูวัน เป็นสัญลักษณ์ของตำบล เดิมชาวบ้านจะตั้งถิ่นฐานที่อำเภอท่าอุเทน ต่อมาเมื่อประชากรมากขึ้น ในปี พ.ศ.2509 กระทรวงมหาดไทยจึงได้ประกาศจัดตั้งเป็นตำบลโนนตาล ปัจจุบันเป็นตำบลที่ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอท่าอุเทน ประกอบด้วย 15 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านกลาง หมู่ 2 บ้านตาล หมู่ 3 บ้านนาพักปอด หมู่ 4 บ้านกุดกุ่มน้อย หมู่ 5 บ้านกุดกุ่มใหญ่ หมู่ 6 บ้านกะสิม หมู่ 7 บ้านกุดสะกอย หมู่ 8 บ้านโพน หมู่ 9 บ้านธาตุ หมู่ 10 บ้านคำฮาก หมู่ 11 บ้านน้อยทวย หมู่ 12 บ้านคงยาง หมู่ 13 บ้านธาตุชุมทาง หมู่ 14 บ้านธาตุหัวบึง หมู่ 15 บ้านกลาง มีเนื้อที่ทั้งหมด 96 ตร.กม. โดยอาณาเขตติดต่อของตำบลดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับตำบลท่าอุเทน อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม
ทิศใต้	ติดกับตำบลนาขมิ้น ตำบลนาโน อำเภอโพธิ์สวรรค์ ตำบลรามราช และตำบลเวินพระบาท อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม
ทิศตะวันออก	ติดกับตำบลเวินพระบาท อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม
ทิศตะวันตก	ติดกับตำบลท่าจำปา อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

สภาพภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ของตำบลโนนตาล ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มและที่ดอน มีลำห้วยทวยไหลผ่าน และจากหมู่บ้านทั้งหมด 15 หมู่บ้านนั้น บ้านโพน หมู่ 8 ตำบลโนนตาล มีพื้นที่ทั้งสิ้น 155 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มสลับกับที่ดอน เหมาะแก่การเพาะปลูก พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของชุมชนคือ ข้าว สับปะรด และยางพารา ทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านอยู่บนที่สูง แต่บางปีหากแม่น้ำโขงมีปริมาณมาก ก็จะประสบปัญหาน้ำท่วม การใช้พื้นที่นั้นส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตร เช่น พื้นที่ทางด้านทิศเหนือ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตก จะเป็นที่นา ลักษณะการตั้งบ้านเรือน จะเรียงรายไปตามถนนในหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ บริเวณบ้านเก่า และบ้านใหม่ โดยยึดเอาวัดเป็นจุดแบ่ง ด้านเหนือเป็นคุ้มบ้านเก่า ด้านใต้เป็นคุ้มบ้านใหม่ อย่างไรก็ตามการขยายตัวของชุมชนก็กระจายออกไปเต็มพื้นที่ทั้งด้านเหนือและด้านใต้ เพื่อความสะดวกต่อการสร้างความสามัคคีและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนาคุ้มครองดูแลภูมิทัศน์ภายในชุมชน จึงได้แบ่งออกเป็น 12 คุ้ม ได้แก่ คุ้มเขาวเรศรังสรรค์ คุ้มพัฒนาเมืองไทย คุ้มเมตตา

สามัคคี คุ้มเมือง ไทยร่มเย็น คุ้มบารมีภูมิพล คุ้มอีสานเขียว คุ้มเกษตรสมบูรณ์ คุ้มน้อมนำไทย คุ้มประชาสุขสันต์ คุ้มตะวันขอแสง คุ้มอนามัยรุ่งเรือง และคุ้มสำราญเบิกบานใจ โดยมีอาณาเขตติดต่อของหมู่บ้านดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับบ้านกุศสะกอย ตำบลโนนตาล
ทิศใต้	ติดกับบ้าน โพนแดงน้อย ตำบลรามราช
ทิศตะวันออก	ติดกับบ้านธาตุ ตำบลโนนตาล
ทิศตะวันตก	ติดกับบ้านนาผักหม อำเภอโพนสวรรค์

สภาพทางสังคม

ตำบลโนนตาล มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 7,036 คน เป็นจำนวนครัวเรือน 1,391 ครัวเรือน สำหรับบ้านโพน หมู่ 8 มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 860 คน แยกเป็นเพศชาย 416 คน และเพศหญิง 444 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 167 ครัวเรือน

ประวัติชาวไทย้อ บ้านโพน

ตามประวัติความเป็นมาของชาวไทย้อ ถิ่นฐานเดิมของไทย้ออยู่ที่เมืองหงสา แขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ส่วนใหญ่ได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ไชยบุรี ปากน้ำสงครามริมฝั่งแม่น้ำโขง (ตำบลไชยบุรี อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดนครพนมในปัจจุบัน) ในสมัยรัชกาลที่ 1 เมื่อ พ.ศ. 2351 ต่อมาเมื่อเกิดกบฏเจ้าอนุเวียงจันทน์ในสมัย รัชกาลที่ 3 (พ.ศ. 2369) พวกไทย้อที่เมืองไชยบุรีได้ถูกกองทัพเจ้าอนุวงศ์กวาดต้อนไปแล้วให้ไปตั้งเมืองอยู่ ณ เมืองปุงลึง ฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง (อยู่ในเขตแขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว) อยู่ระยะหนึ่งต่อมาได้กลับมาตั้งเมืองขึ้นใหม่ทางฝั่งขวาแม่น้ำโขงตั้งเป็นเมืองท่าอุเทน เมื่อ พ.ศ. 2373 คือ บริเวณท่าอุเทน จังหวัดนครพนมในปัจจุบัน

ในส่วนของไทย้อบ้านโพนนั้น ไม่มีการบันทึกเป็นหลักฐานว่า ได้ตั้งรกรากที่บ้านโพนเมื่อใด แต่จากคำบอกเล่าของชาวบ้านหลายๆ คน และข้อมูลหลายอย่างประกอบกันสามารถเชื่อมโยงได้ว่า ไทย้อ บ้านโพน เป็นกลุ่มที่อพยพจากเมืองท่าอุเทน และบางส่วนก็มาจากฝั่งลาว ออกมาอาศัยตามหัวไร่ปลายนาคือหาที่กินทำกิน เมื่อครั้งแรกประมาณ 4 ครัวเรือน ได้แก่ พ่อเฒ่ากิตติราช ครัวเรือนนี้ย้ายมาจากบ้านท่ากระถิน ฝั่งลาว ส่วนพ่อเฒ่าแก้ว กำนันจันท์ พ่อเฒ่าหมื่น นครัง และพ่อเฒ่าแดงน้อย สุวรรณมาโล ย้ายออกมาจากบ้านท่าอุเทน จากนั้นก็มีผู้คนอพยพจากเมืองท่าอุเทนเข้ามาบุกเบิก สร้างบ้านอาศัยอยู่ด้วยกัน

สภาพทางเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรเป็นหลัก โดยเฉพาะการปลูกพืชเศรษฐกิจซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่ ข้าว สับปะรด ยาสูบ ยางพารา และพืชผักตามฤดูกาล รองลงมาได้แก่ อาชีพเลี้ยงสัตว์ และจับสัตว์น้ำในลำน้ำ เนื่องจากในตำบลมีแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่สำคัญ คือ ห้วยดับแฮด นอกจากนี้ยังมีอาชีพเสริม คือการทำเครื่องปั้นดินเผา ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อปีครัวเรือนละ 34,500 บาท

สถาบันองค์กรและศาสนา

1. ด้านศาสนา

ประชากรนับถือศาสนาพุทธ มีวัดประจำบ้าน 1 วัด ชื่อวัดคามวาสี เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปที่ป ที่ได้รับบรรจุพระสารีริกธาตุไว้ในพระเศียรพระอุ้งบ้านโพน ปัจจุบันมีพระภิกษุจำพรรษา 4 รูป สามเณร 1 รูป

2. ด้านการศึกษา

มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา 1 แห่ง

มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง

3. ด้านสาธารณสุข

มีสถานีอนามัยประจำหมู่บ้าน